

► Практична настанова

Перекладено українською мовою за підтримки Проєкту ЄС-МОП «На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні».

Травень 2020

Безпечне повернення до роботи: десять пунктів дійⁱ

Цей матеріал містить настанови для роботодавців, працівників та їхніх представників щодо запобіжних заходів для безпечного повернення до роботи в умовах пандемії COVID-19.ⁱⁱ Настанова відповідає загальновизнаним принципам і методикам МОП з управління ризиками у сфері безпеки та здоров'я на роботіⁱⁱⁱ та передбачає залучення працівників. Настанова потребує адаптації до національних вимог і не призначена для галузей підвищеної небезпеки, таких як охорона здоров'я.

► 1: СТВОРІТЬ СПІЛЬНУ ГРУПУ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ І ОРГАНІЗАЦІЇ ПОВЕРНЕННЯ ДО РОБОТИ

- Підприємству слід скликати спільний комітет з безпеки та здоров'я на роботі. Якщо такого комітету немає, сформуєте спільну групу з рівною кількістю представників роботодавця і працівників.
- Навчіть членів групи основних принципів формування і реалізації заходів профілактики та контролю в сфері безпеки та здоров'я на роботі.
- Доручіть групі розробити план роботи з зазначенням кроків, які слід здійснити для організації безпечного і здорового повернення до роботи. Включіть цей план роботи у план забезпечення безперервної діяльності підприємства.
- Докладно поінформуйте всіх працівників підприємства про вищезгадану групу та її роботу.

► 2: ВИРІШІТЬ, КОЛИ ВІДКРИВАТИ ПІДПРИЄМСТВО, ХТО І ЯК ПОВЕРНЕТЬСЯ ДО РОБОТИ

- Проведіть оцінку ризиків^{iv}, щоб визначити заходи профілактики та контролю, необхідні для безпечного повернення до роботи.
- Забезпечте реалізацію заходів профілактики та контролю до відновлення господарської діяльності (див. наступні пункти).
- Установіть правила і процедури щодо кількості працівників і відвідувачів на підприємстві.
- За можливості сплануйте поетапне відновлення роботи — від мінімального до звичайного обсягу діяльності. Якщо прийнято поетапний підхід, визначте найважливіший персонал, якому потрібно буде знаходитися на робочих місцях у процесі відновлення роботи. Визначте координаторів для моніторингу реалізації заходів профілактики та контролю.

► 3: ЗАПРОВАДЬТЕ ТЕХНІЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ЗАХОДИ

- Реалізуйте стратегію ієрархії заходів контролю, в якій пріоритетна увага для запобігання передачі захворювання надається технічним, організаційним і адміністративним заходам контролю.

Уникнення фізичної взаємодії

- Наскільки це можливо, заохочуйте дистанційну і надомну роботу.
- Забезпечте постійне дотримання в усіх ситуаціях, пов'язаних із роботою, фізичної дистанції щонайменше 2 метри.
- Установіть фізичні бар'єри або екрани, щоб забезпечити фізичне розділення між працівниками, які працюють в одній робочій зоні, а також між працівниками та третіми особами, зокрема клієнтами, постачальниками й користувачами.
- Визначте та вкажіть відповідними позначками максимальну місткість робочих зон та їхніх різних приміщень (залів засідань, кабінетів, цехів, їдалень, ліфтів, убиралень, роздягалень та інших місць загального користування), щоб забезпечити принаймні мінімальну фізичну дистанцію.

Вентиляція

- Провітрюйте підприємство щодня, бажано за допомогою природної вентиляції, відкривши вікна. У разі позмінної роботи здійснюйте природну вентиляцію після кожної зміни.
- У разі механічної вентиляції підтримуйте рециркуляцію зовнішнім повітрям. Уникайте використання індивідуальних вентиляторів.
- Забезпечте належне технічне обслуговування/встановлення систем опалення, вентиляції та кондиціонування повітря.

Уникнення скупчення працівників

- У випадку використання громадського транспорту організуйте, наскільки це можливо, тимчасові спеціальні варіанти перевезення працівників підприємства (наприклад, оренду автобусів) з забезпеченням мінімальної відстані між людьми в 2 метри.
- Установіть змінний або гнучкий графік прибуття працівників, щоб уникнути використання масового транспорту в години пік та скупчення людей на входах і виходах.
- Запровадьте заходи з організації вахтового методу роботи, зокрема встановлення змінних робочих днів, щоб уникнути одночасного перебування на підприємстві великих груп працівників. У випадку позмінної роботи забезпечте часовий проміжок між прибуттям однієї зміни та виходом іншої зміни.
- Обмежте скупчення людей у місцях загального користування, як-от їдальні, закусочні, вбиральні та роздягальні, щоб забезпечити мінімальну відстань між людьми в 2 метри.
- Організуйте системи одностороннього руху.
- Під час відновлення діяльності уникайте відвідувань сторонніми особами і постійно проводьте повторну оцінку цього заходу.
- Тимчасово обмежте надання послуг із приготування їжі, надавши перевагу фасованим продуктам харчування.

Навчання та інформування

- Надайте працівникам усю необхідну інформацію про процес відновлення роботи та про заходи, що здійснюються, як до, так і після відкриття підприємства.
- Поінформуйте працівників згідно з національним законодавством про їхнє право залишити робочу зону у випадку наявності у них обґрунтованих підстав вважати, що ситуація становить неминучу і серйозну загрозу їхньому життю або здоров'ю, а також про необхідність негайно повідомити про це їхнього безпосереднього керівника.
- Розмістіть на підприємстві на видних місцях покажчики чи інші графічні матеріали, які відображають профілактичні заходи, що мають уживатися для протидії COVID-19.

► 4: ЗАБЕЗПЕЧТЕ РЕГУЛЯРНЕ ПРИБИРАННЯ І ДЕЗІНФІКУВАННЯ ¹

- Ретельно приберіть і продезінфікуйте приміщення перед відкриттям.
- Віддайте перевагу чищенню поверхонь електростатичними аерозолями та застосовуйте хімічні речовини, схвалені національними органами влади.
- Збільшіть частоту прибирання і дезінфікування, зокрема у зонах з інтенсивним рухом. Збільшіть частоту збирання сміття, забезпечте очищення і дезінфікування машин та поверхонь.
- Посильте заходи прибирання і дезінфікування у місцях загального користування.
- Заохочуйте серед працівників принцип «Я тримаю своє робоче місце чистим і охайним» і сприяйте організації частих санітарних перерв.
- Запобігайте спільному користуванню такими предметами, як офісне приладдя і столовий посуд.
- Запровадьте порядок очищення і дезінфікування отриманих товарів/ресурсів/пошти/посилок.
- Забезпечте розміщення графіків прибирання і відповідних перевірок у місцях, видних для всіх працівників/клієнтів.
- Запровадьте порядок повідомлення про питання, пов'язані з прибиранням і дезінфікуванням приміщень, та вирішення цих питань.

► 5: ЗАОХОЧУЙТЕ ОСОБИСТУ ГІГІЕНУ

- Забезпечте працівникам умови й засоби, необхідні для частого миття рук милом і водою впродовж принаймні 40 секунд або антисептичним гелем із вмістом спирту мінімум 60% (60-процентним спиртовим гелем) упродовж принаймні 20 секунд. Віддавайте перевагу не кусковому милу, а рідкому милу в дозаторах. Установіть інформаційні плакати з правилами належного миття рук.
- Розмістіть на вході й на всій території підприємства/у приміщеннях засоби для миття рук або 60-процентний спиртовий гель. За можливості встановіть дозатори спиртовмісного антисептика для рук.
- Віддавайте перевагу використанню паперових, а не тканинних рушників, або електричним повітряним сушаркам для рук.
- Поінформуйте працівників про необхідність уникнення фізичного контакту при привітанні, а також уникнення торкання очей, носа і рота, якщо до цього не були виконані заходи гігієни рук і дезінфікування.
- Поінформуйте працівників про те, що під час кашлю або чихання необхідно закривати рот і ніс одноразовою хусткою або, якщо можливо, внутрішньою стороною передпліччя/ліктя, після чого слід негайно викинути хустку й помити руки милом із водою або спиртовим дезінфікуючим засобом.
- Поінформуйте працівників про те, що необхідно уникати спільного споживання їжі та напоїв і спільного користування кухонним та особистим туалетним приладдям.
- Обмежте або зменште використання готівки, віддавши перевагу іншим способам оплати.

¹ Матеріали з прибирання і заходів гігієни можна завантажити за посиланням: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

► 6: ЗАБЕЗПЕЧТЕ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ (ЗІЗ) І ПОІНФОРМУЙТЕ ПРО ЇХ ПРАВИЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ

- Визначте належні ЗІЗ, які слід застосовувати, виходячи з завдань працівників і ризиків для їхнього здоров'я і безпеки, визначених за результатами оцінки ризиків, а також з урахуванням рівня ризику. Видайте ці ЗІЗ працівникам безплатно й у достатній кількості та забезпечте інструктаж, відповідні процедури, навчання і нагляд.
- Забезпечте технічне обслуговування, очищення, дезінфікування і зберігання ЗІЗ згідно з інструкціями.

► 7: ЗАБЕЗПЕЧТЕ НАГЛЯД ЗА ЗДОРОВ'ЯМ

- Здійснюйте нагляд за станом здоров'я працівників, розробіть протоколи для випадків підозри на захворювання і підтверджених випадків захворювання, забезпечте захист медичних і особистих даних відповідно до національного законодавства і настанов.
- Визначте протоколи, згідно з якими працівники з симптомами захворювання або підтвердженим захворюванням повинні залишатися вдома.
- Виявляйте працівників, які мали тісний контакт з інфікованими COVID-19, і вкажіть їм на необхідність виконання інструкцій медичної служби або їхнього медичного працівника та органів охорони здоров'я.
- Повідомляйте відповідні органи про підтвержені випадки інфікування COVID-19.

► 8: УРАХОВУЙТЕ ІНШІ НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ, ЗОКРЕМА ПСИХОСОЦІАЛЬНІ

- Регулярно повідомляйте працівників про зміни, запроваджені на підприємстві через COVID-19, і про те, як розвивається ситуація.
- У разі потреби забезпечуйте працівникам послуги психологічного консультування.
- Заохочуйте зміцнення здоров'я і добробут на підприємстві шляхом забезпечення достатнього відпочинку, балансу фізичної та розумової діяльності, належного балансу між роботою і особистим життям.
- Сприяйте реалізації права надомних і дистанційних працівників на роз'єднання.
- Надавайте інформацію про ергономічні ризики, особливо під час дистанційної роботи й на робочих місцях, адаптованих з урахуванням пандемії COVID-19.
- Запровадьте заходи профілактики та контролю щодо використання і зберігання хімічних речовин, особливо тих, що використовуються для дезінфікування під час пандемії COVID-19.
- Забезпечте функціонування систем, критично важливих для безпеки, та роботу відповідного персоналу (технічне обслуговування, перша допомога, послуги екстрених служб тощо).
- Заохочуйте безпечне і здорове робоче середовище, вільне від насильства і домагань.

► 9: ПЕРЕГЛЯНЬТЕ ПЛАНИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

- Розробіть план дій у надзвичайній ситуації з урахуванням пандемії COVID-19, якщо підприємство не зробило це раніше.
- У межах плану забезпечення безперервності діяльності перегляньте і відкоригуйте план дій та евакуації в надзвичайній ситуації, враховуючи, зокрема, новий розподіл робочих завдань, зменшену потужність, під'їзні шляхи, рух та евакуацію, пункти збору та зони безпеки, щоб уникнути скупчення людей.

► 10: ПЕРЕГЛЯДАЙТЕ І АКТУАЛІЗУЙТЕ ЗАХОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА КОНТРОЛЮ З РОЗВИТКОМ СИТУАЦІЇ

- Здійснюйте на основі консультацій з комітетом із БЗР або спільною групою періодичний моніторинг заходів профілактики та контролю, щоб визначити, чи були вони достатніми для уникнення або максимального зменшення ризику, визначайте й здійснюйте коригувальні заходи з метою постійного покращення ситуації.
- Складайте та ведіть документацію щодо професійних травм, професійних захворювань і нещасних випадків на роботі, впливу на працівників, моніторингу робочого середовища і здоров'я працівників.

Примітки

i Ця настанова основана на публікації "A 10-step tool for a safe and healthy return to work in times of COVID-19" [10 кроків для безпечного і здорового повернення до роботи в умовах пандемії COVID-19], розробленій Регіональним бюро МОП для Латинської Америки і Карибського басейна.

ii Слід підкреслити, що настанова не замінює необхідність дотримуватися національних нормативних актів і вимог до відновлення роботи підприємств, а має на меті доповнити їх. Крім того, нею слід користуватися разом із аналітичною запискою МОП із безпечного повернення до роботи в умовах пандемії COVID-19, де можна знайти докладнішу інформацію про ієрархію заходів контролю. Цей документ доступний за посиланням — https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_745549/lang-en/index.htm. Інші корисні матеріали з БЗР і COVID-19: «Безпечне повернення до роботи. Посібник для роботодавців з профілактики COVID-19», доступний за посиланням: https://www.ilo.org/actemp/publications/WCMS_744033/lang-en/index.htm. «Профілактика і пом'якшення наслідків поширення COVID-19 на робочому місці. Контрольний перелік заходів», доступний за посиланням: https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_741813/lang-en/index.htm

iii https://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS_232886/lang-en/index.htm

iv Управління професійними ризиками слід здійснювати відповідно до ієрархії заходів контролю, яка вимагає від підприємств за можливості усунути небезпечні фактори або максимально зменшити ризик, а якщо це неможливо — запровадити технічні, організаційні та (або) адміністративні заходи контролю, використовуючи у разі потреби засоби індивідуального захисту (ЗІЗ). Вона передбачає забезпечення безперервного вдосконалення з метою оцінки ризиків кожного разу, коли здійснюються зміни в організації праці, а також постійний моніторинг і оцінку запроваджених заходів.

Контакти

Відділ адміністрації праці, інспекції праці й безпеки та здоров'я на роботі

Департамент адміністративного управління і трипартизму

Міжнародна організація праці

Route des Morillons 4

CH-1211 Женева 22, Швейцарія

T: +41 22 799 6715

E: labadmin-osh@ilo.org

Сайт: www.ilo.org/labadmin-osh